

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“คน” คือ ทรัพยากรหรือทรัพย์สินอันมีค่าที่จะทำให้องค์กรต่างๆ มีพลังในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร แต่ “คน” เพียงคนเดียวไม่สามารถนำพาให้องค์กรสู่ความสำเร็จได้ คนจึงต้องรวมกลุ่มกันเพื่อทำงานร่วมกันเป็นทีมภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีความยืดหยุ่น สร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยในองค์กร คือทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิด ตัดสินใจ และปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนร่วมยินดีและรับผลประโยชน์ร่วมกัน เมื่องานประสบความสำเร็จ ดังที่ แฟรงคลิน ดีลาโน รูสเวลท์ (Roosevelt, อ้างถึงใน ดอนเนลลอน, 2551, น. 18) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “คนที่ทำงานร่วมกันเป็นทีมจะสามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างให้สำเร็จได้ในขณะที่คนคนเดียวจะไม่มีทางทำสิ่งเหล่านั้นได้เลย” หรือเราสามารถที่จะอธิบายได้ว่าทีมงานคือ กลุ่มคนที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำงานร่วมกัน หรือกลุ่มคนที่ทำงานคล้ายคลึงกัน หรือกลุ่มคนที่ขึ้นตรงกับผู้บังคับบัญชาคนเดียวกัน การทำงานเป็นทีมจะสามารถดึงเอาความสามารถของคนแต่ละคนที่มีอยู่ออกมาใช้ ทำให้เป็นพลังขับเคลื่อน ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว ทีมงานจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในทุกองค์กร สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในการจัดระบบงาน กระบวนการแก้ปัญหาและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ สำหรับการบริหารภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และงานที่ต้องอาศัยความทุ่มเทความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ของผู้ปฏิบัติงาน ทีมงานจะมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาและสร้างความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กล่าวคือสามารถหาทางออกของปัญหาได้หลากหลายวิธีโดยตั้งอยู่บนผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วนกระบวนการแก้ปัญหาของทีมงานจะเป็นการพัฒนาสมาชิกในทีมให้เปิดใจกว้างมากขึ้น โดยอาศัยการสื่อสารที่ดี สร้างความไว้วางใจในทีมงาน อีกทั้งประสบการณ์ในการร่วมแก้ปัญหา จะทำให้ทีมตระหนักถึงความแตกต่างของการมองปัญหาของแต่ละคน ก่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล การยอมรับความเสี่ยงและความสำเร็จร่วมกัน จะเป็นการสร้างความผูกพันที่จะทำให้การทำงานเป็นทีมแข็งแกร่งยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมที่ดีของทีมอันเกิดจากกระบวนการแก้ปัญหา

เช่น บรรยากาศที่รู้สึกปลอดภัย การแลกเปลี่ยนข้อมูล อย่างตรงไปตรงมา จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานของทีม (สันติ บางอ้อ, 2541, อ้างถึงใน จีรวัจน์ วงศาโรจน์, 2547, น. 2)

นอกจากนี้การทำงานเป็นทีมจะมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อกระบวนการปฏิบัติงานต้องการการปฏิสัมพันธ์ที่มากพอระหว่างคนที่ทำงานในหน้าที่ต่างๆ แต่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิผลจะมีความสำคัญมากในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือในสภาวะวิกฤติ องค์การสวัสดิการสังคมต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อการแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมจะพึงพาทีมงานที่ดี เพื่อจะได้ระดมทรัพยากรเข้าด้วยกันและตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อโอกาสหรือภัยคุกคาม (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2544, น. 180, อ้างถึงใน จีรวัจน์ วงศาโรจน์, 2547, น. 3)

การทำงานร่วมกันจะทำให้ผลของงานประสบความสำเร็จสมบูรณ์แบบมากกว่าการทำงานแบบต่างคนต่างทำ เพราะ “เราทั้งหมดเป็นสมาชิกของทีมงาน ไม่เวลาใดก็เวลาหนึ่งในชีวิตของเรา ยกตัวอย่าง เช่น โตขึ้นในทีมของครอบครัว หรือ เล่นในทีมกีฬา ซึ่งต้องทำงานร่วมกัน คุณลักษณะที่สำคัญของทีมงาน คือ สมาชิกมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และพึ่งพาซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน ในที่ทำงาน งานส่วนใหญ่จะทำภายใต้พื้นฐานของปัจเจกบุคคล แต่การทำงานทั้งหมดกลับทำกันภายใต้คำจำกัดความของคำว่า “ทีมงาน” (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2543, น. 17) ดังนั้น ทีมงานจะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในทีม ช่วยตัดสินใจ เสนอทางเลือกที่หลากหลาย และเลือกสิ่งที่ดีที่สุด รวมทั้งสามารถทำงานเร่งด่วนได้ทันเวลา สมาชิกในทีมรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ รับรู้ถึงปัญหาของทีมร่วมกันและยอมรับปัญหาเหล่านั้นว่าเป็นปัญหาของตนเอง จึงทำงานเต็มความสามารถเพียงเพื่อจะขจัดปัญหาให้สิ้นไปด้วยความเต็มใจและเต็มที่กับการทำงานร่วมกันของสมาชิก เพื่อให้ทีมมีคุณภาพ มีลักษณะที่ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทีมงานจำเป็นต้องมีการพัฒนา คุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกผู้ร่วมทีมที่มีคุณภาพและต้องมีกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานในระบบทีมนี้ ก่อให้เกิดผลสำเร็จสูงสุดของการทำงานร่วมกันในสองมิติ คือ มิติของงาน และมิติของจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากผู้ร่วมทีมทุกคนให้การร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจกัน อย่างเต็มศักยภาพเท่าที่ตนมีอยู่ อันมาจากการหลอมรวมร่วมกันนำไปสู่ผลสำเร็จสูงสุดได้ตามต้องการ ซึ่งกล่าวได้ว่า ทีมคุณภาพ คือ ทีมงานที่สามารถเข้าถึงผลสำเร็จสูงสุดทั้งในมิติของผลผลิตหรือผลลัพธ์ของการทำงาน และในมิติแห่งจิตใจของมวลสมาชิกนั่นคือ ความสุข ในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน ลักษณะเด่นของทีมคุณภาพประกอบด้วย 1) คุณภาพ 2) ประสิทธิภาพการทำงาน 3) พลังร่วมแห่งหมู่คณะ โดยต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาทีมงานให้มีคุณภาพหรือการพัฒนาคุณภาพทีมงานให้มีประสิทธิภาพจึงถือเป็นกลไกในการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จยิ่งขึ้น ผู้บริหารขององค์การจึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพทีมงานและกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะของทีมงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานสามารถสนองตอบต่อความคาดหวัง สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้มีส่วนได้เสียขององค์การ เช่นเดียวกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่ต้องมีทีมงานที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาองค์การให้สามารถรองรับการแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างก้าวกระโดด ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิด สาธารณภัยที่นับวันจะรุนแรงยิ่งขึ้น เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และประเทศชาติอย่างมหาศาล ส่งผลต่อการดำเนินภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง เนื่องจากสาธารณภัยหรือภัยพิบัติบางประเภทไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไหร่ และมีวิวัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงสร้างความรุนแรงมากขึ้น เป็นภัยชนิดใหม่ที่ยากต่อการป้องกัน และเป็นปัญหาของประเทศที่รัฐบาลไม่ว่ายุคใดสมัยใดและองค์การที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีภารกิจตามกฎหมายในการบริหารจัดการสาธารณภัยของประเทศ จึงต้องมีทีมงานที่มีคุณภาพ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะและคุณลักษณะที่ดีของทีมงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานและสามารถสนองตอบต่อความคาดหวัง สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้มีส่วนได้เสียของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ปัญหาที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพทีมงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเนื่องจากสาเหตุ ดังนี้

1. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ มีบุคลากรจากหลากหลายหน่วยงาน การจะรวมคนหมู่มากเข้ามาทำงานร่วมกัน ภายใต้องค์การเดียวกันเป็นทีมงานเดียวกัน ทุกคนต้องรับรู้และเข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การในทิศทางเดียวกัน และร่วมดำเนินการตามภารกิจเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จได้นั้นจึงต้องให้ความสำคัญในด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลซึ่งก็คือการบริหารทีมงานนั่นเอง

2. ภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ที่ต้องมีการทำงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นการด้านการบริหารงานทั่วไปของหน่วยงานสนับสนุนในสำนัก/กอง เพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์การสู่การปฏิบัติ ตามแนวนโยบายหรือแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการทำงานของชุดเฉพาะกิจ หรือชุดเผชิญเหตุในสภาวะวิกฤติในด้านการบริหารจัดการสาธารณภัยที่

ปฏิบัติการ ณ จุดเกิดเหตุ ซึ่งสถานการณ์การเกิดภัยพิบัติไม่สามารถระบุเวลาได้ บางครั้งการเกิดภัยพิบัติอาจทิ้งช่วงระยะเวลา ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ส่งผลให้สมาชิกในทีมงานเกิดความชะงักงัน ขาดความตื่นตัว ลดความมุ่งมั่นในการฝึกฝนหรือพัฒนาตนเองทำให้ทีมด้อยประสิทธิภาพในการดำเนินการในสภาวะวิกฤติหากเกิดภัยพิบัติขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทีมงานจึงต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ มีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกเกิดความพร้อม กล่าวคือ มีความรู้ ความเข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อที่จะช่วยให้ทีมงานมีความเข้มแข็ง มีลักษณะของความพร้อมเป็นทีมที่สามารถทำงานกันได้อย่างดีเยี่ยมหากเกิดภัยพิบัติ

3. สาธารณภัยเป็นเรื่องใหญ่ที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ให้ความสนใจและพยายามหาหนทางเตรียมพร้อมและป้องกันอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสาธารณภัยเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและความมั่นคงของประเทศชาติ ในฐานะหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีภารกิจตามกฎหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ จึงต้องมีทีมงานที่มีความสามารถ มีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาศักยภาพในทีม ด้านการสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัย สามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน สังคม และประเทศชาติ

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานระดับกรมสังกัดกระทรวงมหาดไทย ก่อตั้งขึ้นโดยการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. 2545 ตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีการปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างการบริหาร การบริหารงานบุคคล การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยมให้สอดคล้องกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะการบริหารงานของส่วนราชการที่จัดโครงสร้างตามกลุ่มภารกิจต่างๆ ได้ปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างให้มีขนาดเล็กลง เพื่อให้มีประสิทธิภาพโดยการรวมหลายหน่วยงานที่มีภารกิจใกล้เคียงเข้าด้วยกัน เพื่อดำเนินภารกิจที่สำคัญ ลดความซ้ำซ้อนของงาน และสนับสนุนให้บุคลากรของแต่ละส่วนราชการมีทำงานร่วมกันเป็นทีมในทุกรูปแบบตามแต่สถานการณ์

ลักษณะการทำงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ทำงานภายใต้พื้นฐานของปัจเจกบุคคลในแต่ละหน่วยงาน แต่การทำงานภายใต้ภาพรวมของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทุกคนต้องทำงานภายใต้ทีมงาน โดยมีทั้งรูปแบบทีมของการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมแต่ละหน่วยงาน ซึ่งดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการตามความเหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่และตามภารกิจ เพื่อประชุมร่วมกัน ระดมความคิดเห็น โดยการใช้ความรู้และข้อมูลที่หลากหลายของแต่ละบุคคลมาเสนอทางเลือกและร่วมกันตัดสินใจในการพัฒนาดำเนินงานร่วมกันจนเกิดเป็นผลสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์ของงานในแต่ละภารกิจซึ่งอาจจะมีการทำงานในรูปแบบอื่นผสมผสานกัน เช่นเป็นทีมงานที่ต้องติดต่อกันข้ามสายงาน หรือเป็นทีมงานที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาให้คำชี้แนะ หรือนำเสนอในที่ประชุมร่วมกัน โดยเฉพาะการดำเนินงานด้านสาธารณภัย หรือรูปแบบทีมงานที่ต้องทำงานในภาวะวิกฤติ ณ จุดเกิดเหตุ ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารทีมงานของบุคคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละหน่วยงานตามแต่บทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง บุคลากรบางคนอาจเป็นสมาชิกของทีมหลายๆ ทีม ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และทีมงานต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์การ การทำงานเป็นทีม และการพัฒนาคุณภาพทีมงานจึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ทั้งด้านการบริหารจัดการทั่วไปของหน่วยงานสนับสนุนและด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติเชิงรุก ล้วนต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมและพัฒนาคุณภาพทีมงานอยู่เสมอในทุกกระบวนการของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ได้แก่ กระบวนการ ก่อนเกิดภัย จะต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชน ให้องค์ความรู้กับประชาชน ชุมชน และเครือข่าย มีการฝึกอบรม ให้ความรู้ในเรื่องภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัย การบริหารจัดการความเสี่ยงภายในชุมชน โดยชุมชนเอง การฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือและการอพยพประชาชนไปยังพื้นที่ปลอดภัย ในกระบวนการขณะเกิดภัยพิบัติขึ้น และการฟื้นฟูสิ่งก่อสร้างที่ชำรุดเสียหาย สภาพร่างกาย จิตใจ และการสนับสนุนด้านอาชีพ ให้กับผู้ประสบภัยพิบัติเมื่อภัยผ่านพ้นไปแล้วเพื่อให้ผู้ประสบภัยพิบัติสามารถกลับมาดำรงชีวิตประจำวันให้คงสภาพเดิมได้เร็วที่สุด ทั้งนี้ในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของภารกิจ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะต้องมีการติดต่อสื่อสาร และการประสานงานร่วมกันทั้งภายในองค์กรเองและภายนอกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นประชาชน ชุมชน องค์กรเครือข่าย เช่น หน่วยงานราชการอื่น หรือเอกชน มูลนิธิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้น ภารกิจดังกล่าวจะสำเร็จได้องค์การจะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งทางด้านวิธีการบริหารจัดการ งบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ และทรัพยากรบุคคล

นักศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร จึงสนใจที่จะศึกษาถึงลักษณะการทำงานเป็นทีมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรในองค์กร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการทำงานเป็นทีม เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทีมงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้เป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านสาธารณภัยอย่างรวดเร็ว ท่วงถึง และเป็นธรรม สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร พัฒนาประเทศ สร้างความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับของประชาชนและสังคมตลอดไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการทำงานเป็นทีมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาลักษณะการทำงานเป็นทีมและปัญหาอุปสรรคการทำงานเป็นทีมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของข้าราชการที่สังกัดราชการบริหารส่วนกลาง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย
2. ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการประเภทตำแหน่งทั่วไป ตั้งแต่ระดับปฏิบัติงาน ถึงระดับชำนาญงาน และข้าราชการประเภทตำแหน่งวิชาการ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ถึงระดับชำนาญการพิเศษ ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่สังกัดราชการบริหารส่วนกลางใน 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย 3) ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย 4) สำนักช่วยเหลือผู้ประสบภัย 5) สำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย และ 6) กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 135 คน

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ทีมงาน หมายถึง การทำงานร่วมกันของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในที่นี้ให้หมายถึงบุคลากรเฉพาะที่เป็นข้าราชการในสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ประเภทตำแหน่งทั่วไป ตั้งแต่ระดับปฏิบัติงาน ถึงระดับชำนาญงานและข้าราชการประเภทตำแหน่งวิชาการ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ ถึงระดับชำนาญการพิเศษ จาก 6 หน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ 1) สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย 2) สำนักส่งเสริมการป้องกันสาธารณภัย 3) ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย 4) สำนักช่วยเหลือผู้ประสบภัย 5) สำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย และ 6) กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

ลักษณะการทำงานเป็นทีม หมายถึง ลักษณะการทำงานของข้าราชการที่ทำงานร่วมกันภายใต้ทีมงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อให้ทำงานเกิดผลสำเร็จและสอดคล้องต่อเป้าหมายสูงสุดเพื่อการพัฒนาองค์กร ซึ่งประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. ด้านผู้นำทีมงาน หมายถึง ความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์ มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการบริหารทีมงานและส่งเสริมการทำงานสู่ความสำเร็จ สร้างแรงจูงใจให้ทีมฝ่าฟันสู่ความสำเร็จ สร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในทีมงาน กล้าตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหาให้กับทีมงานได้อย่างทันท่วงที มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมตามความรู้ความสามารถของสมาชิกในทีมงาน เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ในที่นี้หมายถึง ผู้นำของทีมงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2. ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของทีมงานได้มีส่วนร่วมในการทำงานตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ในที่นี้หมายถึงการมีส่วนร่วมของทีมงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3. ด้านการวางแผน หมายถึง การกำหนดขั้นตอน วิธีการทำงาน แผนงาน ระยะเวลา ปฏิบัติงาน วิธีการวัดผลการปฏิบัติงานในวงรอบเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร โดยมีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ให้เป็นไปตาม

ขั้นตอน ระยะเวลา งบประมาณที่ได้รับจัดสรร การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รวมทั้งการติดตาม ประเมินผลการทำงาน ในที่นี้หมายถึง การวางแผนของทีมงานที่มีการวางแผนมาตรฐาน ความปลอดภัยด้านสาธารณสุข เพื่อประโยชน์ในการบริหารทีมงาน การวางแผน ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติราชการ แผนแม่บทด้านสาธารณสุข แผนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตลอดจนการวางแผนการบริหารจัดการด้านเครื่องมือเครื่องจักรกลและวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุขของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข

4. ด้านการประสานงาน หมายถึง การผสมผสานความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายเดียวกันไม่เกิดความซ้ำซ้อน หรือขัดแย้งกันในทีมงาน มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ในที่นี้หมายถึงการประสานงานของทีมงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ของกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุข รวมทั้งการใช้ทักษะในการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนภารกิจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ซึ่งจะต้องเป็นการแสดง ความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความเข้าใจได้อย่างตรงกัน ไม่มีการปกปิดหรือ ปิดบังข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากระดับบริหารไปสู่ระดับปฏิบัติ หรือระดับปฏิบัติไปสู่บริหาร หรือเป็นการสื่อสารในระดับเดียวกัน จะทำให้สมาชิกของทีมได้รับรู้ปัญหาการทำงาน นโยบายการ ปฏิบัติงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกี่ยวกับงานได้อย่างทั่วถึง ทำให้การดำเนินงาน สะดวกรวดเร็วจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน

5. ด้านการกำกับดูแล หมายถึง การกำกับหรือควบคุมให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และกฎหมาย และการดูแลให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ในที่นี้หมายถึง การกำกับดูแลการดำเนินการของทีมงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข ของกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณสุข ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง การติดตามและประเมินผลด้านสาธารณสุขและด้านการปฏิบัติงานเพื่อประเมินความคุ้มค่า ในการทำงานให้ประสิทธิผลสัมฤทธิ์

ปัญหาและอุปสรรคการทำงานเป็นทีม หมายถึง สิ่งที่ขัดขวางการทำงานของทีมงาน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขไม่ให้ดำเนินไปในทิศทางที่ควรจะเป็น เป็นอุปสรรคต่อ การทำงานทำให้ได้ผลงานไม่บรรลุเป้าหมาย หรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในกรณีนี้ผู้ศึกษา สนใจศึกษาปัญหาอุปสรรคในด้าน

1) ด้านนโยบาย ได้แก่ การกำหนดนโยบายและการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน นโยบายการบริหารและการปฏิบัติหน้าที่ขาดความต่อเนื่อง

2) ด้านการบริหารงานองค์กร ได้แก่ โครงสร้างขององค์กรไม่ชัดเจน การมอบหมายอำนาจหน้าที่ ไม่ตรงกับความรู้ความสามารถของสมาชิก การโยกย้ายบุคลากรบ่อยครั้ง ทำให้บุคลากรขาดความชำนาญในหน้าที่ การบริหารจัดการด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน ไม่เอื้อต่อการทำงาน

3) ด้านการดำเนินงาน ได้แก่ การดำเนินงานที่ขาดและการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจประสานความร่วมมือ มีความเห็นพ้องต้องกัน รับผิดชอบในหน้าที่และพัฒนาจิตสำนึกในการทำงานร่วมกันในการทำงานเป็นทีม

การพัฒนาคุณภาพทีมงาน หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของทีมงานหรือการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ทำงานร่วมกันในหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้ทีมงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อให้งานเกิดผลสำเร็จและสอดคล้องต่อเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ซึ่งศึกษาจากลักษณะการทำงานเป็นทีม และปัญหาอุปสรรคการทำงานเป็นทีมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานหรือการปฏิบัติงานร่วมกันของทีมงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น